

KS. STANISŁAW DYNDAL

**WYCHOWANIE RELIGIJNE, PATRIOTYCZNE,
SPORTOWE I KULTURALNE DZIECI I MŁODZIEŻY
NA PRZYKŁADZIE PARAFII CHRYSTUSA KRÓLA
W JAROSŁAWIU**

**WYDAWNICTWO NAUKOWE
AKADEMII IGNATIANUM W KRAKOWIE**

KRAKÓW 2022

Spis treści

Przedmowa	9
Wykaz skrótów	11
Wstęp	13
Rozdział I. Miejsce wychowania religijnego, patriotycznego, sportowego, kulturalnego w świetle literatury przedmiotowej	19
1. Pojęcie wychowania religijnego, patriotycznego, sportowego, cele metody i środki ...	19
2. Osobowość człowieka i fazy jej rozwoju	24
3. Wychowanie a samowychowanie	34
4. Wychowanie religijne, patriotyczne, sportowe i kulturalne w procesie ogólnego rozwoju dzieci i młodzieży	47
5. Wychowanie religijne, patriotyczne, sportowe i kulturalne w procesie poznawczym i psychicznym dzieci i młodzieży	59
Wychowanie religijne	59
Wychowanie patriotyczne	61
Wychowanie sportowe	63
Wychowanie kulturalne	66
Rozdział II. Charakterystyka materiałów źródłowych	67
1. Przedmiot i cel badań	67
2. Problemy i hipotezy badawcze	70
3. Metody, techniki i narzędzia badawcze	72
4. Charakterystyka terenu i organizacji badań	79
Rozdział III. Charakterystyka środowiska wychowawczego miasta Jarosławia ..	81
1. Parafie rzymskokatolickie w Jarosławiu	81
2. Szkoły w Jarosławiu	86
3. Kluby sportowe w Jarosławiu	87
4. Typowe problemy wychowawcze dzieci i młodzieży miasta Jarosławia	88
Rozdział IV. Parafia Chrystusa Króla na tle środowiska wychowawczego miasta Jarosławia	90
1. Powstanie parafii oraz jej duszpasterze w latach 2003–2014	90
2. Powstanie świetlicy „U Kolpinga”	100
3. Sekcje działające w świetlicy, wychowawcy i wolontariusze 2003–2014	102
4. Specyfika programu wychowawczego w świetlicy „U Kolpinga”	114

Rozdział V. „Kolping” miejscem wychowania religijnego, patriotycznego i społecznego	116
1. Historia „Kolpinga”	116
2. Założenia Ruchu Kolpingowskiego	117
3. Kolping na świecie i w Polsce	120
Rozdział VI. Wychowanie religijne w parafii Chrystusa Króla oraz w świetlicy „U Kolpinga” i jego efekty	122
1. Podstawowa misja Kościoła	123
Duszpasterstwo młodzieży	125
Duszpasterstwo ludzi starych	126
Duszpasterstwo ludzi pracy	126
Duszpasterstwo rolników	127
Duszpasterstwo służby zdrowia	128
Duszpasterstwo powołań do życia konsekrowanego	128
Duszpasterstwo harcerzy	129
Duszpasterstwo akademickie	129
Duszpasterstwo chorych	130
Funkcja charytatywna Kościoła	131
Duszpasterstwo sportu	131
2. Wychowanie religijne w parafii poprzez działalność ruchów, stowarzyszeń i grup działających przy parafii	132
3. Wychowanie religijne poprzez organizację rekolekcji, obozów religijnych i pielgrzymek	164
4. Wychowanie religijne w świetlicy „U Kolpinga”	213
5. Wychowanie religijne w parafii i świetlicy poprzez udział w Orszaku Trzech Króli	220
Rozdział VII. Wychowanie patriotyczne poprzez udział w uroczystościach patriotyczno-religijnych i jego efektywność	227
1. Wychowanie patriotyczne poprzez udział w uroczystościach patriotyczno-religijnych	228
2. Wychowanie patriotyczne poprzez organizację obozów patriotyczno-wojskowych	240
3. Wychowanie patriotyczne poprzez organizację wieczornic i przedstawień o tematyce patriotycznej	253
Rozdział VIII. Wychowanie poprzez sport w parafii Chrystusa Króla i jego efektywność	256
1. Sekcje sportowe działające przy parafii Chrystusa Króla i świetlicy „U Kolpinga” w latach 2003–2014	260
2. Wychowanie przez zajęcia w sekcji tenisa stołowego	272
3. Wychowanie przez zajęcia w sekcji judo	290
4. Wychowanie przez zajęcia w sekcji karate	318

5. Wychowanie przez zajęcia w sekcji kajakarstwa	321
6. Wychowanie przez zajęcia w sekcji piłki nożnej	324
7. Wychowanie przez zajęcia w sekcji upowszechniania sportu	327
8. Wychowanie przez zajęcia w sekcji bilardowej	334
9. Wychowanie przez zajęcia w sekcji strzeleckiej	335
Rozdział IX. Wychowanie przez działalność kulturalną w parafii Chrystusa Króla oraz świetlicy „U Kolpinga” i jego efektywność	347
1. Wychowanie kulturalne przez udział w konkursach muzycznych, teatralnych i konkursach poezji	349
2. Rozwój życia kulturalnego i wychowanie poprzez uczestnictwo w koncertach w Kościele i w KCK	352
3. Wychowanie przez tworzenie sekcji teatralnych i wystawianie przedstawień teatralnych	371
Rozdział X. Wychowanie społeczne w świetlicy „U Kolpinga”, w parafii Chrystusa Króla i jego efektywność	385
1. Korepetycje i pomoc w nauce	410
2. Wychowanie poprzez pracę i obowiązki	412
3. Wychowanie do wdzięczności poprzez kultywowanie pamięci o ofiarodawcach placu kościelnego i fundatorach świetlicy	418
4. Wychowanie do odpowiedzialności, pracy i troski o osoby niepełnosprawne poprzez pomoc w formacji wspólnoty niepełnosprawnych i udział w piknikach charytatywnych	422
5. Analiza materiałów źródłowych – fotografii	431
6. Analiza treści z otwartego wywiadu pogłębionego	522
7. Analiza treści wypracowania pt. „Jaki wpływ na wychowanie w parafii Chrystusa Króla i w świetlicy «U Kolpinga» ma według Pana (Pani) wychowanie religijne, patriotyczne, sportowe i kulturalne?”	526
Rozdział XI. Podsumowanie i wnioski	530
Zakończenie	535
Bibliografia	538
Aneks	554
Pytania z pogłębionego eksperckiego wywiadu narracyjnego	554
Indeks osób	555
Summary: Religious, Patriotic, Sport and Cultural Education of Children and Youth on the Example of Christ the King Parish in Jarosław	569

Przedmowa

W czasie, kiedy w Polsce kształtowała się wizja samorządności, Kościół niejednokrotnie pełnił funkcję uzupełniającą lub zastępczą w sprawach dotyczących organizacji życia społecznego, a zwłaszcza w działaniach charytatywnych, kulturalnych i sportowych. Parafia pw. Chrystusa Króla w Jarosławiu jest klasycznym przykładem łączenia działań religijnych z szeroko rozumianą aktywnością społeczną i sportową. Można nawet zaryzykować stwierdzenie, że parafia ta jest pod tym względem pewnym ewenementem w skali całego kraju, który zasługuje na uwagę i dobrze rozumianą „reklamę”.

Do czynników, które przyczyniły się do sukcesu parafii w obszarze działań charytatywnych, kulturalnych i sportowych, należy niewątpliwie zaliczyć dobry klimat wokół księdza proboszcza, a nawet, można powiedzieć, specyficzny entuzjazm parafian i osób sympatyzujących, którzy najpierw wybudowali nowy budynek kościoła i równolegle angażowali się w budowę hali sportowej, adaptację starego kościoła na potrzeby Katolickiego Centrum Kultury, budowę strzelnicy sportowej, a w podziemiach nowego kościoła w powstanie biblioteki, studia muzycznego, pierwszej w mieście sali komputerowej czy profesjonalnej siłowni. Dla pełnego obrazu działań trzeba by jeszcze dodać powstanie całego kompleksu boisk przy wynajętej od Urzędu Miasta Jarosławia przystani wodnej nas Sanem czy też wyremontowanie i rozbudowanie Ośrodka Rekreacyjno-Szkoleniowego w Heluszu.

Wszystkie te działania niosły za sobą wspólną współpracę księży, władz samorządowych i bardzo licznej grupy wolontariuszy. Dlatego pozostaną one na długo dla potomnych jako świadectwo bardzo owocnego i przykładowego budowania wspólnoty w społeczności miejskiej. Efektem finalnym tych działań jest lepsze zorganizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz inspirowanie innych środowisk do szeroko rozumianej aktywności na rzecz społeczności lokalnej.

Warto więc te wydarzenia analizować i upamiętniać. Niniejsza publikacja dobrze wypełnia to zadanie.

Jarosław, sierpień 2022 r.

ks. Andrzej Surowiec

Wykaz skrótów

- KDK – *Konstytucja Duszpasterska o Kościele*, Poznań 1967
- KKK – *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994
- KPK – *Kodeks prawa kanonicznego*, Poznań 1984
- KSM – Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży
 - AP – Armia Pana
 - LA – Legia Akademicka
- SRK – Stowarzyszenie Rodzin Katolickich
- RK – Rodzina Kolpinga
- KCK – Katolickie Centrum Kultury
- PKS Kolping – Parafialny Klub Sportowy Kolping
 - Par. – Parafia
 - ChK – Chrystus Królem – tygodnik par. pw. Chrystusa Króla w Jarosławiu
 - pw. – pod wezwaniem
- DWCH Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim
- DK – Domowy Kościół
- PWSTE Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna
- PSM – Państwowa Szkoła Muzyczna
- WSD – Wyższe Seminarium Duchowne

Wstęp

Wychowanie to świadomie organizowana działalność społeczna oparta na stosunku wychowawczym między wychowankiem a wychowawcą, której głównym celem jest wywołanie zamierzonych zmian w osobowości wychowanka oraz formowanie i kształtowanie osobowości. Wychowywać to tak przygotowywać do zadań i ról życiowych, aby uspołecznili wychowanka.

W realistycznie pojętym wychowaniu musimy sobie odpowiedzieć na trzy bardzo istotne i zasadnicze pytania: kogo mamy wychowywać? Do czego mamy wychowywać? Jak mamy wychowywać? Pytanie, kogo mamy wychowywać, może się wydawać bardzo proste, przecież mamy wychowywać dzieci i młodzież na dojrzałych i w pełni rozwiniętych ludzi. Pojawia się jednak istotne pytanie o to, kim jest człowiek? Od znalezienia odpowiedzi na to pytanie, będzie zależał cały proces wychowania, podejście do wychowanka, szacunek do jego godności, jego podmiotowe bądź przedmiotowe traktowanie¹.

Według realistycznej koncepcji filozofii, a za taką uważana jest koncepcja arystotelesowsko-tomistyczna, człowiek jest bytem przygodnym, tzn. takim, który może istnieć, ale nie musi. Jeśli zaistniał na świecie, to dlatego, że Bóg chciał jego zaistnienia i powołał go do bytu swoim aktem stwórczym, przeznaczając go dla siebie, dla życia z Nim w szczęśliwej wieczności. Prawdę tę wyraził bardzo dobitnie św. Augustyn w słowach: „Stworzyłeś nas Boże dla siebie i niespokojne jest serce ludzkie, dopóki nie spocznie w Tobie”².

Najistotniejszą odpowiedzią na pytanie o istotę człowieka jest ta, która ujmuje go jako osobę, istotę rozumną i wolną, posiadającą samoświadomość siebie, samostanowiącą o sobie i samoposiadającą siebie, zdolną do samodzielnego istnienia i potencjalną, czyli uzdolnioną do ciągłego rozwoju i stawania się. Ten fakt potencjalności osoby, jej zdolności do rozwoju, daje ogromne pole dla działalności wychowawczej, która winna wspomagać rozwój od najwcześniejszych dni życia aż do osiągnięcia pełnej dojrzałości, do realizacji wszystkich pozytywnych potencjalności. Pełny rozwój osoby będzie możliwy dopiero przez proces samowychowania, ale ten zaczyna się zwykle w okresie dojrzewania, dlatego wychowanie winno być podprowadzeniem pod proces samowychowania.

1 Por. B. Wolny, *Antropologiczne podstawy współczesnego wychowania fizycznego*, „Społeczeństwo i Rodzina” 2006, nr 1, s. 110.

2 M. Wolicki, *Filozoficzno-antropologiczne podstawy edukacji zdrowotnej*, w: *Edukacja zdrowotna w naukach medycznych i społecznych*, cz. 1, red. T.B. Kulik, B. Wolny, A. Pacian, Wydawnictwo KUL, Lublin–Stalowa Wola 2008, s. 15.

Podstawowym motywem wychowywania dzieci i młodzieży jest potrzeba wsparcia człowieka w jego osobistym rozwoju. Wychowanie bywa pojmowane jako świadomie organizowana działalność społeczna, celem której jest przygotowanie wychowanków do podjęcia zadań życiowych w życiu dorosłym. Działalność wychowawczą względem dzieci, młodzieży, ale również i dorosłych odbywa się na wielu płaszczyznach, przede wszystkim jednak dotyczy ludzkiej duchowości. Wtedy bowiem rozwija się cały człowiek.

Trafne jest twierdzenie chrześcijańskiej antropologii o nadprzyrodzonym życiu człowieka ochrzczonego. Człowiek nie jest bytem tylko czysto naturalnym, jak inne byty w przyrodzie, ale jest – przez fakt chrztu – podniesiony do poziomu nadprzyrodzonego.

Twierdzenie to ma niezwykle ważne implikacje dla wychowania. Wychowanie nie może dotyczyć tylko płaszczyzny czysto naturalnej, ale winno też brać pod uwagę owo nadprzyrodzone wyposażenie człowieka, czyli być wychowaniem chrześcijańskim, wychowaniem integralnym. Koncepcja człowieka jest jedną z głównych przesłanek, na których opiera swoje rozważania pedagogika, w jej ramach – teoria wychowania. Osobliwie chrześcijańska koncepcja człowieka pozwala ujmować wychowanie we wszystkich jego aspektach³.

Stanisław Kawula zauważa, że proces wychowania, jako wielostronny, wielowymiarowy i wieloaspektowy, złożony i całościowy, jest analizowany przez różne nauki. Proces wychowawczy cechuje się swoistą kategorią zjawisk społecznych. Pedagog – wychowawca – kieruje się przede wszystkim przesłankami prakseologicznymi, ujmując proces wychowania w jego możliwie pełnej strukturze, zawsze jest nastawiony na jego zmiany, korygowanie, projektowanie i reformowanie.

Wychowywać to kształtować osobowość na różnych etapach i w różnych dziedzinach życia. Poprzez zdobywanie nowych doświadczeń wzbogaca się wiedzę o świecie, rozwija cechy charakteru, zainteresowania, poglądy czy też postawy społeczno-moralne. Prawidłowy rozwój jednostki zależy przede wszystkim od jej zadatków organicznych, własnej pracy wewnętrznej, aktywności oraz wpływu oddziaływania wychowawczego.

Kształtowanie systemu wartości należy do swoistych wyzwań w procesie wychowania dzieci i młodzieży. Ukształtowanie właściwej hierarchii wartości pozwala na świadome podejmowanie decyzji oraz dokonywanie trafnych wyborów. Pozwala również na przejawianie określonych zachowań. Bardzo trudne zadanie stoi przed rodzicami, nauczycielami, wychowawcami i trenerami w klubach sportowych, którzy mają szczególnie wpływ na przebieg procesu wychowania do wartości. Życie bowiem w świecie bez wartości nie jest możliwe.

Okres dorastania to wiek, w którym następuje proces wychowania, trudne przejście ze szkoły podstawowej do szkoły średniej. W tym czasie powstają trudności z zaakceptowaniem hierarchii wartości, życia zgodnego z przyjętymi normami społecznymi i religijnymi. Młodzi ludzie w tym wieku zadają sobie pytanie: „Kim będę

3 M. Wolicki, *Antropologiczne podstawy* ..., dz. cyt., s. 17.

w przyszłości?”. Wnikliwe poznanie tych marzeń przez najbliższą rodzinę, duszpasterzy, pedagogów, wychowawców i trenerów sprzyja prawidłowemu procesowi wychowania oraz wszechstronnemu rozwojowi osobowości.

Niniejsza książka jest próbą określenia wpływu wychowania religijnego, patriotycznego, sportowego i kulturalnego na proces wychowania dzieci i młodzieży na przykładzie działalności duszpasterskiej parafii Chrystusa Króla w Jarosławiu, świetlicy socjoterapeutycznej „U Kolpinga” przy parafii Chrystusa Króla oraz Parafialnego Klubu Sportowego (PKS) Kolping Jarosław. Aby odpowiedzieć na pytanie, jak wychowanie religijne, patriotyczne, sportowe i kulturalne wpływa na proces wychowania we wspólnotach parafialnych, świetlicy i PKS Kolping Jarosław, postawiono problemy szczegółowe:

- 1) Dlaczego dzieci i młodzież podejmują formację w parafii Chrystusa Króla w Jarosławiu?
- 2) W jaki sposób zaangażowanie w żywy Kościół, patriotyzm, sport, kulturę wpływa na życie dzieci i młodzieży?
- 3) Co ma największy wpływ na ich hierarchię wartości?

Uzyskanie odpowiedzi na powyższe pytania, oprócz analizy literatury przedmiotowej, wymagało przeprowadzenia rzetelnych badań nad materiałami źródłowymi, łączących podejście ilościowe i jakościowe. Pozwoliły one uchwycić różnorodność doświadczeń badanych i opisać rolę religii, patriotyzmu, sportu i kultury w wychowaniu dzieci i młodzieży.

Badaniu zostały poddane treści gazety parafialnej „Chrystus Królem” z lat 2003–2014 mówiące o procesie wychowania dzieci i młodzieży przez formację religijną, patriotyczną, sportową i kulturalną, wypowiedzi wychowawców oraz pedagogów ze świetlicy „U Kolpinga” dotyczące procesu wychowania, a także fotografie z archiwum parafialnego, prezentujące uroczystości o charakterze religijnym i patriotycznym, a także wydarzenia sportowe i kulturalne.

Pierwszy rozdział książki ukazuje miejsce wychowania religijnego, patriotycznego, sportowego, kulturalnego – w świetle literatury przedmiotowej. Wyjaśnia pojęcie wychowania w różnych aspektach, wskazuje cele metody działania i środki istotne dla powyższego zagadnienia, biorąc pod uwagę wychowanie i samowychowanie, a także specyfikę wychowania i rozwoju dzieci oraz młodzieży.

Rozdział drugi charakteryzuje materiały źródłowe. Wskazano tutaj przedmiot i cel badań, metody, techniki i narzędzia badawcze.

W rozdziale trzecim opisano środowiska wychowawcze miasta Jarosławia. Przedstawiono parafie rzymskokatolickie, szkoły i kluby sportowe miasta oraz określono typowe problemy wychowawcze dzieci i młodzieży.

Kolejny rozdział prezentuje parafię Chrystusa Króla w Jarosławiu na tle środowiska wychowawczego miasta. Opiera się on na historii parafii, historii powstania świetlicy „U Kolpinga”, charakterystyce działalności sekcji działających w świetlicy oraz analizie programu wychowawczego wskazanej świetlicy.

Rozdział piąty poświęcono księdzu Adolfowi Kolpingowi oraz jego wizji pracy z młodzieżą. Omówiono ruch Kolpingowski, jego pracę w Polsce i na świecie.

W rozdziale szóstym przedstawiono działalność religijną o charakterze wychowawczym podejmowaną w parafii Chrystusa Króla i świetlicy „U Kolpinga” oraz jej efekty. Ukazano podstawową misję Kościoła w świecie oraz wychowanie religijne dzieci i młodzieży w parafii, realizowane poprzez działalność ruchów, stowarzyszeń, a także innych aktywnych grup. Zwrócono uwagę na bardzo zróżnicowaną działalność wychowawczą – podejmowaną np. poprzez organizację rekolekcji, obozów religijnych i pielgrzymek. Pokazano, w jaki sposób prowadzi się religijne wychowanie w świetlicy „U Kolpinga”, opisano m. in. wpływ Orszaku Trzech Króli na wychowanie religijne dzieci i młodzieży w parafii i świetlicy.

Następny rozdział poświęcono wychowaniu patriotycznemu w parafii Chrystusa Króla i w świetlicy „U Kolpinga”. Omówiono wychowanie patriotyczne dzieci i młodzieży realizowane poprzez udział wychowanków w uroczystościach patriotycznych, obozach patriotyczno-wojskowych oraz organizację wieczornic i przedstawień o tematyce patriotycznej.

W rozdziale ósmym omówiono działalność sportową podejmowaną w parafii Chrystusa Króla oraz jej wpływ na wychowanie dzieci i młodzieży. Odwołano się tutaj do sekcji sportowych działających w klubie sportowym przy parafii i w świetlicy „U Kolpinga” w latach 2003–2014.

Rozdział dziewiąty dowodzi efektów wychowawczych, jakie uzyskuje się poprzez działalność kulturalną. W tym rozdziale opisano pozytywny wpływ aktywnego udziału młodych ludzi w życiu kulturalnym – uczestniczenie w koncertach, przedstawieniach w Kościele i KCK oraz tworzenie sekcji teatralnych. Takie przedsięwzięcia w różnych aspektach uwarunkowują młodych ludzi na kulturę.

W następnym rozdziale pokazano efektywność działalności świetlicy „U Kolpinga” i parafii Chrystusa Króla w zakresie wychowania społecznego – realizowanego m.in. poprzez organizowanie korepetycji, udzielanie pomocy w nauce dzieciom i młodzieży. Proces wychowawczy nakierowany tu jest na pracę i podejmowanie obowiązków. Ważną rolę odgrywa wychowanie do wdzięczności, np. kultywowanie pamięci o ofiarodawcach placu kościelnego i fundatorach świetlicy, a także wychowanie do odpowiedzialności, pracy i troski o osoby niepełnosprawne, np. pomoc w formacji wspólnoty niepełnosprawnych i udział w piknikach charytatywnych. W rozdziale przedstawiono także analizę materiałów źródłowych: fotografii, treści otwartego wywiadu pogłębionego oraz treści wypracowania na temat roli wychowania religijnego, patriotycznego, sportowego i kulturalnego w parafii Chrystusa Króla i w świetlicy „U Kolpinga”.

W ostatnim rozdziale dokonano podsumowania pracy, zaprezentowano wnioski, ważne dla pracy wychowawczej z dziećmi i młodzieżą. Zweryfikowano postawione problemy badawcze i hipotezy oraz wskazano bibliografię.

Istotne problemy podjęte w tej pracy wymagały zastosowania odpowiednich metod, technik i narzędzi badawczych. W niniejszej dysertacji zasadniczo

posłużono się dwoma metodami badawczymi: metodą monograficzną i metodą sondażu diagnostycznego:

1. Główną metodą zastosowaną w prezentowanych tu badaniach jest metoda monograficzna. Posłużono się techniką analizy treści materiałów. Wzięto pod uwagę gazetę parafialną „Chrystus Królem” z lat 2003–2014, treści wypracowania oraz materiały historyczne i źródłowe, to jest fotografie dotyczące działalności wychowawczej (sportowej, religijnej, kulturalnej i patriotycznej) parafii Chrystusa Króla, Parafialnego Klubu Sportowego Kolping Jarosław oraz świetlicy „U Kolpinga”.

Zastosowano również technikę analizy treści wypracowania. W tym celu wykorzystane zostało wypracowanie na temat: *Jaki wpływ na wychowanie w parafii Chrystusa Króla według Pana/Pani ma wychowanie religijne, patriotyczne, sportowe i kulturalne?*

2. W celu pogłębienia i wzbogacenia badań posłużono się też metodą sondażu diagnostycznego oraz techniką otwartego wywiadu pogłębionego. Dla potrzeb książki wybrany został narracyjny wywiad ekspercki, który umożliwia poznawanie zagadnień dotyczących życia społecznego. Wywiad przeprowadzono z wychowawcami i pedagogami ze świetlicy „U Kolpinga” oraz liderami grup parafialnych parafii Chrystusa Króla w Jarosławiu.

Uwzględniając pochodzenie dokumentów, autor ma świadomość, że można je podzielić na zastane (przypadkowe) i intencjonalnie tworzone (systematyczne), czyli materiały powstające niezależnie od intencji badacza i te tworzone z jego inspiracji, np. wypracowania, rysunki, pamiętniki. Dokumenty, które poddane zostaną analizie na potrzeby niniejszej pracy, należeć będą do tekstów tworzonych z inspiracji badanej grupy wychowawców i pedagogów w świetlicy „U Kolpinga”.

W następstwie wnikliwych analiz zgromadzonych materiałów sformułowane zostały wnioski, które przedstawiono w podsumowaniu. Można zakładać, że pozwol one lepiej poznać rolę religii, patriotyzmu, sportu i kultury w wychowywaniu dzieci i młodzieży, sformułować wskazówki pedagogiczne, mówiące o tym, w jaki sposób wskazane wartości mogą pomóc w wychowaniu młodych ludzi, oraz określić nowe obszary badań nad tym istotnym zagadnieniem.

Przy pisaniu niniejszej książki kierowały mną motywy osobiste i poznawcze. Jestem kapłanem, wychowawcą, oficerem WP, dowódcą Legii Akademickiej, Oddziału Tere nowego – Podkarpacie, dyplomowanym instruktorem ratownictwa drogowego, dyplomowanym instruktorem (trenerem) judo. Pragnieniem moim było podzielenie się osobistymi doświadczeniami z pracy duszpasterskiej z dziećmi i młodzieżą. W dobie niezrozumienia działalności duszpasterskiej wśród dzieci i młodzieży, niezrozumienia fenomenu sportu oraz jego znaczenia w procesie wychowania, podjąłem próbę ukazania pozytywnego wpływu wychowania religijnego, patriotycznego, sportowego i kulturalnego na kształtowanie młodych pokoleń.

* * *

Na koniec pragnę wyrazić szczególną wdzięczność moim Rodzicom Irenie i Janowi Dyndałom, którzy współpracując z Panem Bogiem, przekazali mi życie, przekazali największy skarb – wiarę, wychowali mnie i nauczyli szacunku oraz miłości wobec każdego człowieka. Nauczyli mnie kochać Kościół i służyć Jezusowi ukrytemu w każdym człowieku. Dziękuję bardzo serdecznie Księdzu Janowi Mromlińskiemu, za dar prawdziwej przyjaźni i cenne wskazówki podczas pisania książki. Na zakończenie z całego serca dziękuję Księdzu Prałatowi Andrzejowi Surowcowi – mojemu Proboszczowi, Współpracownikowi i Przyjacielowi. Od Niego uczyłem się pracy duszpasterskiej i pracując w parafii Chrystusa Króla w Jarosławiu, dzięki wspaniałej wizji parafii i otwartości ks. Proboszcza, mogłem realizować nowe formy działalności duszpasterskiej wśród dzieci i młodzieży. Serdecznie dziękuję wszystkim, z którymi dane mi było wzrastać w łaskach u Boga i ludzi, moim wspaniałym młodym ludziom z KSM, AP, DA, LA, wszystkim parafianom, ludziom dobrej woli, którzy zawsze razem ze mną szli po drogach życia, szukając i wypełniając wolę Bożą. Dziękuję moim zawodnikom sekcji judo i ich rodzicom za podjęcie trudu trenowania przepięknej sztuki walki – judo oraz za wszelką życzliwość i pomoc w powstaniu książki.